

Sygn. akt: I C 1465/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Rafał Kubicki
Protokolant:	sekretarz sądowy Agnieszka Grandys

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2023 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank (...) S.A. w W.

przeciwko M. R. i T. R.

o zapłatę

I. oddała powództwo,

II. zasądza od powoda (...) Bank (...) S.A. w W. na rzecz pozwanych: M. R. i T. R. kwotę 5.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za okres od dnia uprawomocnienia się tego orzeczenia o kosztach procesu do dnia zapłaty.

sędzia Rafał Kubicki

Sygn. akt: I C 1465/21

UZASADNIENIE

Powód – (...) Bank (...) S.A. w W. wniósł przeciwko M. i T. R. o:

I. ustalenie istnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy nr (...) o kredyt mieszkaniowy N.-H. z 15 września 2005 r. oraz jej skuteczności i ważności w całości,

ewentualnie, w razie uznania umowy za nieważną lub bezskuteczną w całości:

II. zasądzenie solidarnie od pozwanych (ewentualnie w częściach równych) kwoty 184.447,52 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od 10 grudnia 2021 r. do dnia zapłaty, na którą składają się:

1) kwota 110.379,13 zł – tytułem zwrotu kapitału kredytu wypłaconego pozwanym,

2) kwota 74.068,39 zł – tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanych kosztem powoda polegającego na udostępnieniu pozwanym kapitału kredytu wypłaconego w ramach nieważnej umowy oraz zaniechania żądania zwrotu kapitału kredytu (z uzasadnienia pozwu: chodzi o korzyść majątkową w postaci zaoszczędzenia wydatków (odsetek), które pozwani musieliby poczynić na pokrycie kosztów uzyskania kapitału w PLN na cele mieszkaniowe),

ewentualnie, w razie nieuwzględnienia żądania z punktu II.2:

III. zmianę wysokości świadczenia (ukształtowanie) w ten sposób, że kwota należności powoda od pozwanych z tytułu rozliczenia nieważności lub bezskuteczności umowy powinna być poddana waloryzacji sądowej w ten sposób, że poza roszczeniem o zwrot wypłaconego kredytu w kwocie 110.379,13 zł przysługuje powodowi dodatkowe świadczenie w kwocie 44.334,36 zł wynikające z istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza,

IV. zasądzenie od pozwanych (ewentualnie w częściach równych) kwoty 44.334,36 zł (obliczonej według wskaźnika inflacji) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od 10 grudnia 2021 r. do dnia zapłaty.

Przed rozprawą (pismami procesowymi z 17.01.2022 r. i z 7.04.2023 r.) powód cofnął pozew w części objętej punktem I (o ustalenie istnienia stosunku prawnego) oraz w części objętej punktem II.1 (o zapłatę kwoty 110.379,13 zł – zwrot kapitału).

Wskutek tego Sąd postanowieniami z 22.02.2022 r. i 30.05.2023 r. umorzył postępowanie w tym zakresie. Postanowienia uprawomocniły się, a tym samym żądanie główne dotyczyło już odtąd tylko kwoty **74.068,39 zł**, a żądanie ewentualne – zmiany wysokości świadczenia i zasądzenia kwoty **44.334,36 zł**.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa, a w odniesieniu do ostatecznego kształtu powództwa, zarzucając pozwanemu, że jego wierzytelności są niewymagalne, powództwo jest przedwczesne, angażowanie kolejnego Sądu do rozpoznania kolejnej sprawy jest pozbawione sensu, umowa jest nieważna, jej postanowienia są abuzywne, a rozliczenie nieważnego kredytu powinno sprowadzić się jedynie do różnicy między sumą spłat kredytu a sumą udzielonego kredytu, bez żadnych dodatkowych świadczeń na rzecz banku, ponieważ pozwani jako konsumenci nie powinni ponosić negatywnych konsekwencji nieprawidłowych działań banku skutkujących nieważnością kredytu, ponadto stanowisko powoda jest nadużyciem prawa podmiotowego. Na marginesie pozwani wskazali, że przy akceptacji stanowiska banku im przysługuje wobec pozwanego roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia banku wynikającego

z tzw. bezumownego korzystania ze spłacanych mu środków. Wymaga podkreślenia, że zawarte w punktach: III i IV odpowiedzi na pozew zarzuty: potrącenia (rozwińnięty

o dalszą kwotę pismem procesowym z 28.03.2022 r.) i zatrzymania dotyczyły roszczenia powoda o zwrot kapitału kredytu (110.379,13 zł) i nie były przedmiotem rozpoznania wobec tego, że pozew w tej części został cofnięty, a postępowanie w ich przedmiocie prawomocnie umorzono.

Fakty istotne dla rozstrzygnięcia i rozważania

We wstępie ustalenia wymaga, że na gruncie tej samej umowy kredytu M. i T. R. wytoczyli uprzednio powództwo przed Sądem Okręgowym w (...) o ustalenie nieważności umowy oraz o zasądzenie kwoty 94.502,31 zł, odnotowane pod sygnaturą akt **IC (...)**. Powodowie zarzucili umowie bezwzględną nieważność w rozumieniu art. 58 k.c. poprzez zastosowanie w jej treści przez bank regulacji niejednoznacznych oraz kształtujących ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszających ich interesy.

W ocenie powodów kwestionowane przez nich zapisy umowy spełniają przesłanki uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.p.c. Powodowie wskazali, że w przypadku uznania spornej umowy za nieważną uiszczone przez nich świadczenia tytułem **spłaty wszystkich rat kapitałowo-odsetkowych** będą świadczeniem nienależnym i w związku z tym domagają się ich zwrotu. Postępowanie tamto zostało prawomocnie umorzono postanowieniem z 5 września 2022 r. wobec skutecznego cofnięcia pozwu przed rozprawą, jako że powodowie wskazali, iż z pisma pozwanego z 25 października 2021 r. wynika, że uznał on roszczenie powodów w zakresie nieważności umowy i wezwał ich o zapłatę zaległego kapitału.

Inną sprawą, którą ci kredytobiorcy wytoczyli przeciwko temu bankowi na gruncie tej samej umowy kredytu była sprawa o sygnaturze **IC (...)** Sąd Rejonowy w(...) o zapłatę kwoty 30.334,04 zł **tytułem różnicy, tj. nadpłaty,**

powstałej na skutek stosowania przez pozwanego klauzul niedozwolonych. W jej wyniku wyrokiem z 13 kwietnia 2021 r. Sąd Rejonowy w (...) zasądził od pozwanego banku na rzecz powodów - kredytobiorców kwotę 30.334,04 zł z odsetkami od dnia 24 października 2020 r., uznając przestankowo umowę za nieważną. Ocenę tę potwierdził Sąd Okręgowy w (...) w wyroku z 30 lipca 2021 r. oddalając apelację pozwanego.

Porównanie pozwu, odpowiedzi na pozew i dalszych pism procesowych stron prowadzi do wniosku, że fakty w niniejszym procesie nie są sporne. Obie strony oparły się ostatecznie na przebiegu i rozstrzygnięciu procesu prowadzonego pod sygnaturą

I C (...). Ponieważ ustalenia te zostały uznane za prawidłowe przez Sąd odwoławczy w tamtej sprawie, można je uznać za aktualne również w niniejszym procesie. Wymaga podkreślenia, że znajdują one potwierdzenie w dokumentach złożonych przez strony do akt niniejszego postępowania – niekwestionowanych wzajemnie przez strony i niebudzących żadnych wątpliwości dowodowych Sądu.

W dniu 15 września 2005 r. w O. T. R. i M. R. (jako kredytobiorcy) zawarli z (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G. (poprzednikiem prawnym (...) SA w W. w zakresie spornej umowy) umowę o kredyt mieszkaniowy N.-H. nr (...) (...) denominowany, udzielony w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 32.541,88 CHF, na czas oznaczony do 15 września 2030 r., z przeznaczeniem na finansowanie kosztów inwestycji budowlanej, polegającej na remoncie domu jednorodzinnego, położonego w M. gm. P., na zasadach określonych

w części szczególnej umowy oraz części ogólnej umowy oraz Ogólnych warunkach udzielania kredytu mieszkaniowego N.-H.. Całkowity koszt udzielonego kredytu oszacowano na 144.634,09 zł. Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, ustalonej na podstawie stopy bazowej kredytu, powiększanej

o marżę banku i spłacany był w ratach wyrażonych w złotych polskich. Na jego zabezpieczenie ustanowiono na nabywanej przez kredytobiorców nieruchomości hipotekę kaucyjną do kwoty 121.500 zł. Wypłata kredytu nastąpiła w złotych polskich

w transzach na wniosek kredytobiorców. Zgodnie z § 2 ust. 3 umowy kwota kredytu

w złotych zostanie określona poprzez przeliczenie na złote kwoty w (...) na złote według kursu kupna (...), zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków. Ust. 4 przewidywał natomiast, że również rozliczenie

z bankiem z tytułu zaciągniętego kredytu w zakresie prowizji, odsetek i rat, dokonywane będzie w złotych. Do przeliczeń stosowane będą kursy sprzedaży (...) według odpowiedniej tabeli kursów. Paragraf 7 ust. 5, 6, 9 i 10 przewidywały, że wysokość pobieranych od kredytobiorcy opłat prowizji i opłat ustalana jest na podstawie Tabeli opłat i prowizji, obowiązującej w banku w dniu płatności. Prowizje pobierane są w złotych w równowartości kwot wyrażonych w (...). Do przeliczeń kwot prowizji z (...) na złote stosuje się kurs sprzedaży (...) według Tabeli kursów obowiązującej w dniu zapłaty prowizji. Paragraf 12 ust. 5 zawierał zapis, że harmonogram spłaty kredytu wyrażony jest w (...). Spłata zobowiązania następuje

w złotych. Do przeliczeń kwot walut spłacanego kredytu na złote, stosuje się kurs sprzedaży (...) według Tabeli kursów obowiązujących w dniu spłaty. W § 4 ust. 2 Ogólnych warunków udzielania kredytu mieszkaniowego N.-H. określono, że ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi Kredytobiorca. Zgodnie z zapisami OWU w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej wysokość zmiennej stopy procentowej jest ustalana przez bank w oparciu o stopę bazową, która odpowiada stawce obowiązującej w ostatnim dniu roboczym przez uruchomieniem środków – w przypadku kredytów denominowanych w (...) 6M (§ 5 ust. 3 OWU). Dalej w § 8 ust. 8 i 9 OWU wskazano, że w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, prowizje pobierane są w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej. Do przeliczenia kwot prowizji z waluty obcej na złote stosuje się kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu zapłaty prowizji, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Ww. prowizje, które może pobierać Bank od Kredytobiorców wymienione są w § 8 OWU. Wynika z niego, iż poza prowizją za udzielenie kredytu, płatną najpóźniej w dniu uruchomienia kredytu, Bank może pobierać prowizje za wydanie promesy kredytowej, za podwyższenie kwoty kredytu, za zmianę waluty kredytu, za podpisanie aneksu, prowizję manipulacyjną, prowizję za wniosek klienta o wydanie wszelkich dokumentów na podstawie dokumentacji i ksiąg banku, za udzielenie prolongaty, a zatem płatnych przez cały okres trwania umowy. § 9 ust. 6-7 OWU stanowi, iż w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, wypłata środków następuje w złotych, w kwocie stanowiącej

równowartość wypłacanej kwoty wyrażanej w walucie obcej. Do przeliczeń kwot uruchamianego kredytu stosuje się kurs kupna waluty obcej według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu wypłaty środków. Natomiast zgodnie z § 11 ust. 5 OWU w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej:

- 1) harmonogram spłat kredytu wyrażony jest w walucie kredytu;
- 2) spłata następuje w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej,
- 3) do przeliczenia wysokości rat kapitałowo odsetkowych spłacanego kredytu stosuje się kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych.

Aneksem nr (...) z 6 lutego 2008 r. strony podwyższyły wysokość kredytu, ustalając ją na 44.158,34 CHF. Na rzecz powodów pozwany wypłacił łącznie 110.379,13 zł. Z tytułu spłaty zobowiązania zaciągniętego umową o kredyt nr (...)(...) do dnia 15 września 2020r. powodowie uiszcili na rzecz pozwanego łącznie 115.533,42 zł.

Sąd Rejonowy w (...) uznał w pisemnym uzasadnieniu omawianego wyroku, że „w istocie umowa kredytu zawarta między stronami jest umową nieważną,

a ponieważ wówczas stronom przysługuje roszczenie o zwrot świadczeń na jej podstawie czynionych, na podstawie art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 481 § 1 i 2 k.c. zasądzone od pozwanego na rzecz powodów kwotę 30.334,04 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 października 2020 r. do dnia zapłaty, jako kwoty uiszczonej nienależnie przez powodów na rzecz pozwanego z tytułu umowy nr (...) (pkt I wyroku). Powodowie żądali tylko takiej kwoty jako stanowiącej różnicę kwot uiszczonych i nieprzedawnionych, a kwot, które winny zostać przez nie uiszczone po wyeliminowaniu klauzul niedozwolonych.

Przedstawioną wyżej podstawą rozstrzygnięcia w sprawie I C(...) Sąd

w niniejszej sprawie jest związany na podstawie art. 365 § 1 k.p.c., mimo że proces dotyczył zapłaty, a sentencja wyroku objęła wyłącznie roszczenia pieniężne. Sąd jest związany ustaleniami omawianego wyżej rozstrzygnięcia, i to nie tylko tym, że Sąd zasądził określoną kwotę, lecz i tym, na jakiej podstawie to uczynił (co wynika

z uzasadnienia wyroku). Jak słusznie podkreśla się w doktrynie i orzecnictwie (wyroki Sądu Najwyższego z 12 lipca 2002 r., V CKN 1110/00, z 29 marca 1994 r., III CZP 29/94 oraz postanowienie z 21 października 1999 r., I CKN 169/98), jeżeli wcześniejszy wyrok rozstrzyga kwestię, która ma znaczenie prejudycjalne w sprawie aktualnie rozpoznawanej, kwestia ta nie może być w ogóle badana. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 2005.05.19 - I ACa 1848/04 wskazuje, że moc wiążąca orzeczenia określona w art. 365 § 1 k.p.c. w odniesieniu do sądów oznacza, że podmioty te muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak to orzeczono w prawomocnym orzeczeniu. Zatem w kolejnym postępowaniu sąd jest związany prawomocnym orzeczeniem, rozumianym jako określona wypowiedź sądu rozpoznającego poprzednią sprawę, będącą syntezą ustaleń faktycznych i prawnych. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2007 r. (II CSK 347/07) wskazuje, że zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. każde orzeczenie prawomocne formalnie wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe

i organy administracji publicznej, a w wypadkach wskazanych w ustawie także inne osoby. Jest to prawomocność materialna w sensie pozytywnym, która, jak podnosi się w doktrynie, zabezpiecza poszanowanie dla rozstrzygnięcia sądu ustalającego

i regulującego stosunek prawny stanowiący przedmiot rozstrzygnięcia. Zasięg prawomocności materialnej w sensie pozytywnym odnosi się jedynie do samego rozstrzygnięcia, nie zaś do jego motywów i zawartych w nim ustaleń faktycznych. Nie wyklucza to jednak sięgania do okoliczności objętych uzasadnieniem orzeczenia, jeżeli jest to potrzebne dla określenia granic prawomocności materialnej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06). Wyrok NSA w W.

z 1999.05.19 ((...) SA (...), LEX nr 48643) wskazuje, że ratio legis art. 365 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego polega na tym, iż gwarantuje ona zachowanie spójności i logiki działania organów państwowych, zapobiegając funkcjonowaniu

w obrocie prawnym rozstrzygnąć nie do pogodzenia w całym systemie sprawowania władzy. To oznacza przede wszystkim, że w niniejszym procesie Sąd nie mógł dokonać ustalenia odmiennego od tego, że sporna umowa była nieważna ex tunc.

Porównanie pozwu i odpowiedzi na pozew w niniejszej sprawie, a także dalszych pism procesowych stron, wskazuje na to, że bezsporne jest twierdzenie pozwanych kredytobiorców zawarte w punkcie VI uzasadnienia odpowiedzi na pozew (s. 16, k. 115v), że poza kwotą 30.334,04 zł, zasądzoną prawomocnie w sprawie I C(...) bank nie zwrócił kredytobiorcom dokonanych przez nich spłat, a ich wysokość na dzień 15.02.2022 r., wynika z zaświadczenia banku i wynosi 128.868,66 zł (szczegółowe zestawienie za okres od 15.10.2005 do 15.02.2022 r. kredytobiorcy przedstawili w tabeli na stronach 16-23 odpowiedzi na pozew). Z tego wynika, że bank powinien zwrócić różnicę między sumą 128.868,66 zł a kwotą zwróconą 30.334,04 zł, a więc 98.534,62 zł.

Do tej bezspornej różnicy kredytobiorcy dodają sobie odsetki ustawowe za opóźnienie w sumie 7.385,38 zł + 214,83 zł = 7.600,21 zł, które ich zdaniem powiększają sumę ich wierzytelności opisaną w odpowiedzi na pozew do wysokości 106.134,83 zł, co przedstawili do potrącenia z wierzytelnością powoda o zwrot kapitału – 110.379,13 zł. Dodatkowo kredytobiorcy powiększyli swą wierzytelność przedstawioną do potrącenia o kwotę 850,73 zł (wierzytelność o zwrot ich wpłaty dokonanej bezspornie w dniu 15.03.2022 r.) – do ostatecznej wysokości 106.975,56 zł (pismo procesowe z 28.03.2022 r.).

Jest też bezsporne twierdzenie banku zawarte w piśmie z 7.04.2023 r. (k. 231), że ostatecznie strony zawarły w dniu 7.11.2022 r. porozumienie kompensacyjne, w którym dokonały umownego potrącenia, rozliczając wszelkie roszczenia z tytułu świadczeń kredytobiorców spełnionych w wykonaniu spornej umowy oraz z tytułu wypłaconego im przez bank kapitału kredytu, co stało się przyczyną cofnięcia pozwu w zakresie pierwotnego żądania głównego pieniężnego o zwrot kapitału kredytu.

To sprawia, że przedmiotem sporu w tej sprawie jest obecnie już tylko kwestia pozostałych żądań banku, dotyczących zwrotu wzbogacenia kredytobiorców wynikającego z udostępnienia im kapitału (74.068,39 zł) oraz waloryzacji kwoty kredytu i zapłaty wartości tej waloryzacji (44.334,36 zł).

Choć pozwani nie podnosili zarzutu przedawnienia, do kwestii tej wypada się odnieść. Termin przedawnienia roszczeń jako związanych z działalnością gospodarczą powoda na gruncie art. 118 k.c. jest trzyletni, ale nie upłynął do daty wniesienia powództwa w tej sprawie, ponieważ początek biegu przedawnienia należy liczyć w ocenie Sądu od daty wydania prawomocnego wyroku opierającego się na nieważności umowy kredytowej. Do przedawnienia więc nie doszło.

Mimo to żadne z ostatecznych żądań powoda (nawet ewentualne) nie zasługuje na uwzględnienie. Bezasadne były żądania powoda – zarówno roszczenie o zapłatę wynagrodzenia związanego z korzyścią majątkową, jak i przedstawione jako ewentualne żądanie zmiany wysokości świadczenia nienależnego i zasądzenia od pozwanych na rzecz powoda wartości waloryzacji wg wskaźnika inflacji.

Dokonując analizy zasadności tego roszczenia o zapłatę kwoty 74.068,39 zł, należy w pierwszym rzędzie podkreślić, że celem prawa unijnego - art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG jest zniechęcający skutek wywierany na przedsiębiorców, którzy winni być zniechęceni do stosowania niedozwolonych klauzul umownych, zaś wyeliminowanie rzeczonoego skutku powodowałoby, że nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to interes przedsiębiorców zostanie zagwarantowany. Zasądzenie na rzecz banku omawianego roszczenia penalizowałoby nie bank, lecz kredytobiorcę, zachęcając przedsiębiorcę do wprowadzania abuzywnych postanowień w kolejnych, proponowanych przez siebie konsumentom umowach. W polskim systemie prawnym brak jakiegokolwiek przepisu mogącego stanowić podstawę prawną przedmiotowego roszczenia, w szczególności nie jest nim art. 405 k.c. w związku z art. 410 k.c.

Z powołanych przepisów wynika obowiązek zwrotu nienależnego świadczenia,

a świadczeniem banku w okolicznościach rozpoznawanej sprawy była wyłącznie wypłata kredytu. A zatem umożliwienie kredytobiorcy korzystania z kapitału kredytu nie jest świadczeniem banku, lecz jest stanem faktycznym, który wynika z nienależnego świadczenia. Okoliczność korzystania z kapitału w okresie kredytowania przez kredytobiorcę, a nie przez bank jest irrelevantna przy ocenie zasadności zgłoszonego roszczenia ewentualnego. Jedynym przewidzianym przez prawo cywilne świadczeniem związanym z korzystaniem z cudzego kapitału są odsetki, które mogą mieć postać odsetek umownych albo ustawowych (art. 359 k.c., art. 481 k.c.). W kontekście powyższego zauważyć należy, że uwzględnienie stanowiska powoda doprowadziłoby w istocie do reaktywacji nieważnej umowy stron w zakresie oprocentowania (zob. wyrok SA w Białymstoku z dn. 20.02.2020 r., I ACa 635/19). Należy zaakcentować także, że w przypadku uznania zasadności przedmiotowego roszczenia trzeba by uznać, iż analogiczna wierzytelność przysługiwałaby stronie pozwanej, skoro podczas wykonywania spornej umowy kredytu również bank korzystał ze środków pieniężnych, które strona pozwana wpłacała tytułem rat i innych należności wynikających z umowy. Przyjęcie zasadności roszczenia powoda o wynagrodzenie byłoby sprzeczne z celem art. 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy nr 93/13/EWG, która ma na celu ochronę konsumentów. Wyeliminowanie ze spornej umowy mechanizmu przeliczeniowego jest rezultatem niezgodnego z prawem działania banku (jego poprzednika prawnego). Wobec tego strona pozwani nie powinni ponosić dalej idących następstw tego stanu rzeczy niż te, które wynikają z rozliczenia zwrotu wzajemnych świadczeń. Kredytobiorcy w tego rodzaju sprawach korzystają z daleko idącej ochrony prawa unijnego, w tym poszczególnych przepisów wynikających z Dyrektywy Rady EWG 93/13 (zwłaszcza art. 7 ust. 1). Na straży prawa wielokrotnie pozostawał także Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (m.in. w wyroku (...) z dnia 21 grudnia 2016 r., G. N., sprawy połączone C#154/15, C#307/15 i C#308/15, EU:C:2016:980, pkt 57; wyrok (...) z dnia 14 czerwca 2012 r., B. E. de C., C#618/10, EU:C:2012:349, pkt 65). Co więcej, ochronę konsumentów przed tego rodzaju roszczeniami ze strony przedsiębiorców przewidują również przepisy krajowe. Zgodnie z art. 224 § 1 k.c. samoistny posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i nie jest odpowiedzialny ani za jej zużycie, ani za jej pogorszenie lub utratę. Nabywa własność pożytków naturalnych, które zostały od rzeczy odłączone w czasie jego posiadania, oraz zachowuje pobrane pożytki cywilne, jeżeli stały się w tym czasie wymagalne. Zgodnie zaś z § 2 tego przepisu: „Jednakże od chwili, w której samoistny posiadacz w dobrej wierze dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, jest on obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, chyba że pogorszenie lub utrata nastąpiła bez jego winy. Obowiązany jest zwrócić pobrane od powyższej chwili pożytki, których nie zużył, jak również uiścić wartość tych, które zużył”. Wskazany wyżej przepis kodeksu cywilnego stanowi, że wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy należy się wyłącznie, jeśli posiadacz jest w złej wierze. Strona pozwana korzystała z pieniędzy banku w przekonaniu, że ma do tego prawo na podstawie zawartej umowy. Trudno uznać pozwaną za posiadacza kapitału w złej wierze, skoro sam bank na gruncie sprawy II Ca 899/21 stał na stanowisku, że konsument posiadał je zgodnie z prawem. W ocenie Sądu, strona pozwana była posiadaczem w dobrej wierze. Wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy w dobrej wierze przysługuje właścicielowi dopiero od dnia wytoczenia powództwa o zwrot (art. 224 § 1 k.c.). Pieniądz jest rzeczą szczególnego rodzaju i mają do niego zastosowanie właśnie te przepisy.

Z tych przyczyn Sąd pominął jako nieistotny dowód z opinii biegłego mający na celu wyliczenie wartości omawianego wyżej wynagrodzenia.

Nie zasługuje też na uwzględnienie żądanie ewentualne, dotyczące waloryzacji kapitału wskutek istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza. Powód żądał, by waloryzacji dokonać według wskaźników inflacji i jako podstawę prawną swojego roszczenia wskazał art. 358¹ k.c. W ocenie Sądu, prawo to powodowi nie przysługuje, podobnie jak związane z nim roszczenia o zapłatę. Aktualne i w tej kwestii są wyłożone wcześniej argumenty poczynione na gruncie Dyrektywy 93/13. Dodatkowo przeszkodą uwzględnienia żądania powoda jest sama treść art. 358¹ § 4 k.c., z którego wynika, że waloryzacji sądowej nie może żądać strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. To, że powód jest przedsiębiorcą, jest na tyle oczywiste, że nie wymaga argumentacji. Przedmiotem roszczenia o zwrot kapitału kredytu, w tym o zwrot w zwaloryzowanej wysokości, jest świadczenie pozostające w związku z prowadzeniem przez powoda przedsiębiorstwa. Sąd zna argumenty przeciwników tego poglądu, wskazujących na to, że chodzi o świadczenie nienależne, a nie o świadczenie z obowiązującej umowy, ale nie zgadza się z tymi argumentami. W związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa było

sformułowanie wadliwej umowy, następnie wykonywanie nieważnego stosunku prawnego, a obecnie rozliczenie się z kontrahentami w wyniku sądowego unieważnienia umowy. Związek nie został zerwany na żadnym etapie. Dlatego powództwo w zakresie żądania ewentualnego zostało oddalone na podstawie art. 358¹ § 4 k.c.

W razie przyjęcia stanowiska odmiennego Sąd uważa, że właściwszym niż wskaźniki inflacji kryterium do dokonania waloryzacji byłoby porównanie wysokości przeciętnego wynagrodzenia brutto z roku wypłacenia kredytobiorcom kredytu - 2005 (2.380,29 zł) z wysokością przeciętnego wynagrodzenia z II półrocza 2022 r., poprzedzającego wyrok w niniejszej sprawie 5.783,75 zł – Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 17 lutego 2023 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2022 r. i w II półroczu 2022 r.). Stosując proste matematyczne równanie (proporcja): jeśli 2.380,29 zł równa się 5.783,75 zł, to 110.379,13 zł równa się X, uzyskujemy wynik $X = 268.204,84$ jako sumę zwaloryzowanego kapitału. Do wyliczenia tej kwoty nie jest potrzebna żadna wiedza specjalna (Sąd zatem również w tym zakresie pominął jako nieistotny dowód z opinii biegłego).

Nawet gdyby nie podzielić przedstawionej wyżej argumentacji skierowanej przeciwko roszczeniu powoda o bezpodstawne wzbogacenie i przeciwko żądaniu waloryzacji, należałoby oddalić powództwo w tym zakresie wobec skutecznej obrony pozwanych przedstawionej w odpowiedzi na pozew – odwołującej się do nadużycia prawa podmiotowego przez powoda. Aktualne tu byłyby przedstawione wcześniej uwagi dotyczące jednostronnego sformułowania właśnie przez powoda umowy dotkniętej wadami skutkującymi nieważnością stosunku prawnego.

Dodać jeszcze trzeba argument, choć tylko na marginesie, ponieważ oparty jest na fakcie zaistniałym po zamknięciu rozprawy w niniejszej sprawie – że w dniu 15 czerwca 2023 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej ogłosił orzeczenie

w sprawie C-520/21, w którym rozstrzygnął pytanie prejudycjalne, czy w przypadku uznania, że umowa kredytu zawarta przez bank i konsumenta jest od początku nieważna z powodu zawarcia w niej nieuczciwych warunków umownych, strony oprócz zwrotu pieniędzy zapłaconych w wykonaniu tej umowy (bank - kapitału kredytu, konsument - rat, opłat, prowizji i składek ubezpieczeniowych) oraz odsetek ustawowych za opóźnienie od chwili wezwania do zapłaty, mogą domagać się także jakichkolwiek innych świadczeń, w tym należności (w szczególności wynagrodzenia, odszkodowania, zwrotu kosztów lub waloryzacji świadczenia). (...) uznał że prawo Unii Europejskiej stoi na przeszkodzie, aby banki mogły żądać od kredytobiorców dodatkowych świadczeń, w tym wynagrodzenia za korzystanie z kapitału.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 i art. 99 k.p.c.

Umorzenie postępowania w zakresie żądania ustalenia i głównego żądania pieniężnego (zwrot kapitału) było wynikiem umownego potrącenia dokonanego przez strony, które dla potrzeb kosztów sądowych można postawić obok ugody sądowej, stwierdzając, że w tym zakresie strony nie powinny zwracać sobie poniesionych przez siebie kosztów.

Przegrana banku, a wygrana kredytobiorców dotyczy zaś kwot: 74.068,29 zł i 44.334,36 zł, a więc łącznie 118.402,65 zł. Suma ta wyznaczać powinna dla potrzeb kosztów procesu wartość przedmiotu sporu jako punkt wyjścia, ze stawką minimalną wynagrodzenia adwokackiego 5.400 zł, którą należy powiększyć o opłatę 17 zł od pełnomocnictwa procesowego.

sędzia Rafał Kubicki